

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ

Актуальність дослідження: Вся історія індійської філософії - це безперервний діалог з традицією. У культурі сучасної Індії є риси будь-якого періоду історичного минулого. Зв'язок старого і нового, співіснування найдавніших релігій і науки - невід'ємна частина духовного життя Індії, її світогляду та її філософії.

Мета дослідження. Дослідити традиції та філософію стародавньої Індії.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є основні поняття етики, моральний принцип

Предмет дослідження. Аналіз впливу філософії на розвиток системи освіти і виховання в Індії.

Завдання дослідження. Проаналізувати філософію стародавньої Індії; про ведичну традицію та буддійську філософію

Наукове дослідження проблеми. Традиційно в історії індійської філософії виділяють кілька періодів. [1] Веди – стародавні пам'ятники індійської літератури, написані віршами і прозою. До складу Вед входять «самхіти» – чотири збірники віршованих гімнів, молитов і заклинань (Рігведа, Самаведа, Яджурведа, Артхарваведа), що частково перемежаються прозою. Веди лежали в основі ведичної релігії (кін. II – I пол. I тис. до н. е.) періоду формування ранньокласового суспільства. Лаконічність сутр породила велику коментуючу літературу бхаш'я, що тлумачила ідеї основоположників філософських систем. Бхаш'ї – форма розвитку індійської філософії аж до XIX ст. Четвертий період – реформування класичної філософії Індії (XIX ст.) Сформульовані тоді ідеї створили теоретичні передумови сучасної індійської філософії. Один з пам'ятників теоретичної думки Індії - веди (веди буквально - знання) складені мудрецькими приблизно в середині I тисячоліття до н. е. Чотири збірники вед (Самхіти) містять гімни (мантри або сукти) і звертання до богів, давні міфи і перекази, правила молитов і жертвопринесень. У ведах відображені і перші філософські елементипізнання природи і місця людини в навколишньому світі і природі.

Для вивільнення від земних пристрастей і оволодіння істинним знаннямлюдина мала пройти чотири сходинки життя: період релігійного учнівства(брахмачар'я), життя домогосподаря (гархаст'я), самотництво (ванпрастха) і аскетизм (санн'яспі). [2]Вища реальність, Брахман, виступає одночасно і як Бог-охоронець світоство – ріння – Вішну. Подолати привру між паном (Вішну) і слугою (індивідуальною душею) можна тільки завдяки відданості (бгакті) душі Богові і милості Бога.Хлопчик приходить у дім до учителя, де освоєнопершу сходинку релігійного життя і здобуває знання. У дитинстві вивчаються Самхіти. У юнацтві - одружується і стає сім'янином. Щоб як слід виконувати ритуали, що необхідно робити господарю дому, сім'янин має вивчити брахмани. Виховавши дітей, сім'янин, господарпоступово відходить від мирських справ і, усамітнівшись у лісах, веде життя одинака. У роздумах про зміст буття людина вивчає Упанішади і готується до стадії аскетизму. Аскетичне життя передбачає самообмеження тілесних і розумових можливостей. Аскет повинен жити милостинями, голову має постійно голити, одяг дозволялося носити лише жовтий. Право на проходження усіх чотирьох стадій релігійного життя мали кастаи обраних - брахмани і кшатрії - двічі народжені.

Важлива роль вед виявлялася, насамперед, у самому принципі класифікації філософських систем. Ті системи думки, які визнавали авторитет вед, названіастиками (ортодоксальні, брахманічні), а ті, які їх відкидали, огонастикою(неортодоксальні). До ортодоксальних належать системи: міманса, веданта, санх'я, н'яя і вайшешика. До неортодоксальних - переважно чарвакалокаятя, буддизм і джайнізм. Серед ортодоксальних шкіл безпосередньо продовжують традиції вед системи міманса і веданта, що ґрунтуються безпосередньо на текстах вед. Причому міманса розвиває ритуальний аспект вед, а веданта - спекулятивний. Буддизм - релігійно-філософське вчення - виникло в Індії у VI-V ст. до н. е. Його засновником вважають індійського принца Сідхарху Гаутаму, якийотримав пізніше ім'я Будди - Просвітленого. Просвітлення Гаутами заклало основи буддійської релігії і філософії, що тривалий період поширювалися на території Цейлону, Тибету, Китаю, Японії та Кореї. Найдавнішим джерелом, що містить учення Будди, є Трипітака (Три кошики вчень), укладена його найближчими учнями. Трипітака має три канонічних тексти: «Вінаяпітаку» (правила поведінки), «Абх'ідхаммапітаку» (філософські погляди на зовнішнійсвіт та буття в ньому людини), «Суттапітаку» (зібрання проповідей і висловівБудди).

Філософська доктрина буддизму стверджує, що життя людини повнестраждань, і важливо покласти їм край. Не теоретизування про душу і світ, а пошук шляху звільнення людини від страждань є справжнім призначеннямлюдини. Буддійська ідея звільнення людини від страждань так чи інакше поділялася практично всіма філософськими системами Стародавньої Індії, лише теоретичне підґрунтя ідеї викликало заперечення прихильників ортодоксальних учень. [3] Браhma – «володар живих істот», творець світу. Саме він дав людям закони, поділив їх на варни і карав грішників. Бог-охоронець Вішну рятувавлюдей від різних негараздів, наприклад, від потопу. Бог-руйнівник Шива бувгрізним носієм космічної енергії. Він, на думку індійців, міг погубити людину, а міг і врятувати.

Припинення страждань - це усунення земних пристрастей, всього того, що зв'язує людину із світом. Стан звільнення означає згасання при страстей - нирвану. Вчинки людини, яка досягла згасання пристрастей, позбавлені жагжиття, прив'язаності до нього, не породжують долю (карму) і, отже, переродження. Згасання пристрастей – це етап безтурботності, незворушеності і неупередженого самовладання людини, пояснити його у поняттях повсякденного досвіду неможливо. Згасання пристрастей можна досягти і в сучасному житті, якщо суворо дотримуватися шляху - марґу, якимйшов Будда і якого можуть дотримуватися інші. Шлях марґа має назвуосьмиступеневий благородний шлях. Оскільки визначною причиною страждань людини, за вченням Будди, є незнання і помилки, що випливають, то найперша умова звільнення – формування правильних поглядів: засвоєння суті буддизму, чотирьох благородних істин. Для перетворення життя необхідно також долати недобрі нахили і наміри, ворожнечу до людей. Людина має уникати неправди, наклепів, брутальності, не завдавати шкоди всьому живому, не красти, не вдаватися до недозволеного у досягненні своєї мети, здобувати засоби до існування лише чесним шляхом.

Висновки. Підсумовуючи розгляд філософії Давньої Індії, зробимо висновок. В Індії коріння перших філософських узагальнень сягає міфологічних текстів «Вед». Буддизм це науковий ведизм

Список використаних джерел

1. Всесвітня Історія. Релігія та культура Стародавньої Індії.
2. Основи філософських знань 841
3. Шохин В. К. Первые философы Индии / Шохин В. К. – М., 1997.